

Minister do spraw Społeczeństwa Obywatelskiego

\$znak pisma
Warszawa, 01 lipca 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 3106, Pana Posła Daniela Milewskiego, w sprawie *kapitału społecznego, relacji międzyludzkich i aktywności obywatelskiej*, proszę o przyjęcie poniższych informacji.

Ad 1.

Jakie konkretne działania podejmuje rząd w celu zwiększenia liczby członków organizacji społecznych, w obliczu spadku ich liczby o 11% między 2010 a 2016 rokiem?

Informuję, że zgodnie z danymi GUS między 2010 r. a 2020 r. liczba członkostw osób fizycznych zmniejszyła się o 18,3% (z 10,2 mln osób do 8,3 mln osób), a zmiany w tym zakresie częściowo wiązały się z dużo większą dynamiką powstawania nowych fundacji w porównaniu do grup podmiotów o charakterze członkowskim.

Jak zauważono w raporcie Klon/Jawor¹ może to być powiązane z rozwojem inicjatyw nieformalnych, które umożliwiają społeczne zaangażowanie i aktywizm bez konieczności składania członkowskiej deklaracji i formalnego przyłączenia się do struktur organizacji oraz alternatywnej wobec członkostwa w organizacjach formy społecznego działania, której dostarczają dziś także media społecznościowe umożliwiające samoorganizację oraz spontaniczne działania społeczne.

¹ 2018 Kondycja organizacji pozarządowych, Stowarzyszenie Klon/Jawor.

Minister do spraw Społeczeństwa Obywatelskiego, przewodnicząca Komitetu do spraw Pożytku Publicznego poprzez programy wdrażane przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego wspiera rozwój instytucjonalny organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie udziału tych organizacji w życiu publicznym. W konsekwencji sprzyja to wzrostowi zaangażowania obywateli w działalność organizacji.

Wspomniane wyżej programy to:

- „Rządowy Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO”;
- „Korpus Solidarności - Rządowy Program Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Systematycznego na lata 2018-2030”;
- „Rządowy Program Wsparcia Rozwoju Organizacji Harcerskich i Skautowych na lata 2018-2030”;
- „Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030”;

oraz programy adresowane do szczególnego typu organizacji:

- „Rządowy Program Fundusz Młodzieżowy na lata 2022-2033”;
- „Rządowy Program Wspierania Rozwoju Organizacji Poradniczych na lata 2022-2033”;
- „Rządowy Program Wspierania Rozwoju Uniwersytetów Ludowych na lata 2020--2030”;
- „Rządowy Program Wspierania Rozwoju Międzynarodowych Domów Spotkań na lata 2021-2030”.

Ad 2.

Jakie programy wsparcia są planowane, aby zachęcić obywateli do aktywnego uczestnictwa w organizacjach społecznych i budowania kapitału społecznego?

W ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów wskazana została jako Instytucja Pośrednicząca dla wdrażania działań w obszarze dialogu obywatelskiego.

Zgodnie z założeniami Programu FERS oraz Szczegółowego Opisu Priorytetów Programu FERS, wsparcie dialogu obywatelskiego obejmuje następujące obszary:

1. Działanie 04.06 Rozwój dialogu obywatelskiego – alokacja w wysokości 15,8 mln EUR

Działanie polega na rozwoju dialogu obywatelskiego poprzez zwiększenie udziału NGO w procesie stanowienia prawa oraz współkreowaniu, monitorowaniu i ewaluacji polityk publicznych w obszarach ich działalności z wykorzystaniem gamy narzędzi partycypacji społecznej oraz wzmocnienie ich potencjału do działań rzeczniczych i strażniczych (typu watchdog). Celem jest usprawnienie procesu programowania zadań publicznych, aby podejmowane decyzje dotyczące kształtu danej polityki zapadały przy jak najszerszym zaangażowaniu interesariuszy, a także wzmocnienie dialogu i współpracy pomiędzy administracją publiczną a organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, w tym usprawnienie już istniejących mechanizmów, tj. rozwijany będzie dialog obywatelski przez zwiększenie udziału NGO w procesie stanowienia prawa w obszarach ich działań.

Zwiększenie udziału NGO w procesie stanowienia prawa w obszarach ich działań realizowane będzie poprzez:

- szkolenia z procesu legislacji i analizy danych dla przedstawicieli NGO,
- dofinansowanie projektów realizowanych przez NGO lub sieci NGO, mających na celu podniesienie ich potencjału instytucjonalnego, w tym kompetencji do aktywnego udziału w procesie stanowienia prawa, kształtowania i monitorowania polityk publicznych,
- wypracowanie narzędzi umożliwiających włączanie młodzieży i innych grup społecznych w procesy demokratyczne,
- budowanie potencjału oraz rozwój zdolności NGO do pełnienia funkcji rzeczniczych oraz strażniczych,
- budowanie potencjału oraz rozwój zdolności NGO do monitorowania i ewaluacji polityk publicznych (na szczeblu krajowym oraz europejskimi), w tym przy wykorzystaniu narzędzi evidence based policy.

2. Działanie 04.07 Wsparcie NGO w zakresie dostępności i włączenia społecznego – alokacja w wysokości 8,5 mln EUR

Wsparcie przyczyni się do wzmocnienia NGO do prowadzenia działań na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. W ramach tego obszaru prowadzone będą następujące działania:

- doradztwo w zakresie wzmocnienia potencjału NGO do świadczenia usług w obszarze włączenia społecznego oraz zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- podnoszenie kompetencji eksperckich przedstawicieli NGO w zakresie niezbędnym do świadczenia usług w obszarze włączenia społecznego oraz zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- przegląd procesów i wdrożenie usprawnień w zakresie działań NGO na rzecz dostępności oraz włączenia społecznego.

3. Działanie 04.12 Wsparcie NGO w zakresie usług publicznych i współpracy – alokacja w wysokości 24,7 mln EUR

W ramach Działania wspierane będą następujące obszary:

- Budowa i rozwój potencjału instytucjonalnego NGO do świadczenia usług publicznych.

W ramach obszaru podejmowane będą działania mające na celu wzmocnienie potencjału NGO do świadczenia usług. Działania te mają wspierać NGO działające w obszarach usług publicznych (edukacja i kształcenie, włączenie i integracja społeczna, rynek pracy, ochrona zdrowia), a tym samym zwiększyć jakość i dostępność dostarczanych przez NGO usług.

Wsparcie zakłada opracowanie i wdrożenie mechanizmów zapewniających m.in.: podniesienie jakości, rozszerzenie zakresu i dostępności usług, kształcenie kadr z budowania potencjału instytucjonalnego NGO, szkolenia z zakresu prowadzonej działalności, doradztwo, które umożliwi organizacjom lepsze rozpoznawanie potrzeb. Przewidziano także organizację programów płatnych staży w NGO oraz wsparcie organizacji działających na rzecz migrantów i uchodźców.

- Wypracowanie rozwiązań wspierających budowę oraz rozwój sieci, federacji i koalicji NGO, w tym rozwój współpracy międzysektorowej oraz wsparcie współpracy międzynarodowej w poszczególnych obszarach usług publicznych oraz wzmocnienie potencjału instytucjonalnego do sieciowania wewnątrz sektora.

Wsparcie w ramach obszaru ma na celu wzmocnienie potencjału NGO działających w obszarach usług publicznych, co pozwoli wzmocnić możliwości ich oddziaływania oraz wdrożyć mechanizmy umożliwiające sprawne działanie w obszarze działalności danej NGO. Prowadzone będą w szczególności następujące działania:

- wsparcie oraz rozwój ogólnopolskich sieci, federacji i koalicji NGO
- wsparcie działalności badawczej NGO w zakresie kondycji trzeciego sektora oraz filantropii i wolontariatu, wsparcie wypracowania i wdrażania standardów działalności NGO, wsparcie wzmacniające potencjał NGO do udziału w pracach nad planowaniem i wdrażaniem rozwiązań z zakresu kluczowych polityk europejskich wspieranych przez EFS+, w tym wyzwaniami związanymi ze zmianą klimatu, z uwzględnieniem współpracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego z pozostałych krajów Unii Europejskiej;
- wypracowanie lokalnych programów wsparcia o charakterze publiczno-społecznym, w tym lokalnych programów wsparcia na rzecz młodzieży;
- doradztwo specjalistyczne dla NGO planujących i realizujących współpracę międzysektorową;
- szkolenia specjalistyczne dla przedstawicieli NGO.

W ramach powyższych działań ogłoszone zostały trzy nabory - informacje na temat naborów zamieszczone zostały na stronie internetowej KPRM, link: <https://www.gov.pl/web/premier/efs>.

Ad 3.

Jakie środki finansowe są przewidziane na wsparcie działalności organizacji społecznych w budżecie na rok 2024?

W 2024 roku na dotacje celowe dla Narodowego Instytutu Wolności-Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego z przeznaczeniem na wypłatę środków dla beneficjentów 9 programów wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, o których mowa w art. 23 ustawy o NIW-CRSO, przeznaczonych zostało 176 558 000,00 zł z budżetu państwa oraz 48 663 000,00 zł z Funduszu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

Na dotacje dla beneficjentów Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS) w budżecie cz. 16-KPRM na 2024 rok zaplanowano środki w wysokości 16 490 000,00 zł.

Należy także uwzględnić środki pozostające w dyspozycji innych resortów przeznaczone na projekty realizowane przez organizacje pozarządowe p.. *Program współpracy Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2024-2026* .

Ad 4.

Jakie inicjatywy są podejmowane w celu promowania zaufania i aktywności obywatelskiej w różnych regionach kraju?

Działania w obszarze dialogu obywatelskiego, podejmowane przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 oraz programy wdrażane przez NIW-CRSO zaplanowane zostały do realizacji na poziomie ogólnopolskim. W tym ostatnim przypadku należy zwrócić uwagę, iż w ramach niektórych programów (NOWEFIO, PROO) celem pobudzania aktywności w mniejszych ośrodkach wprowadzone zostały preferencje dla małych organizacji (których roczny przychód za 2021 rok nie przekroczył 100 tys. zł) oraz organizacji pochodzących z małych miejscowości (nie więcej niż 25 tys. mieszkańców).

Ad 5.

Jakie działania podejmuje rząd w celu wspierania powstawania nowych fundacji i organizacji społecznych, aby zwiększyć ich dynamikę i zasięg działania?

W 2022 r. w Polsce aktywną działalność prowadziły 103,4 tys. organizacji non-profit (o 8,2 tys. więcej niż w 2020 r.), wśród których najliczniejszą grupę stanowiły stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (68,9 tys.). Zbiorowość fundacji liczyła 19,3 tys. Odnotowano dużo większą dynamikę powstawania nowych fundacji w porównaniu do grup podmiotów o charakterze członkowskim.

W programach wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego zawarte są rozwiązania wspierające powstawanie nowych podmiotów („Rządowy Program Fundusz Młodzieżowy na lata 2022-2033”, „Rządowy Program Wspierania Rozwoju Uniwersytetów Ludowych na lata 2020-2030”, „Rządowy Program Wspierania Rozwoju Międzynarodowych Domów Spotkań na lata 2021-2030”).

Ad 6.

Jakie programy edukacyjne są oferowane, aby podnosić świadomość obywatelską i zachęcać do udziału w działalności społecznej?

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów jako Instytucja Pośrednicząca dla Programu FERS odpowiada za wdrażanie wsparcia na rzecz budowy potencjału organizacji pozarządowych w ramach Działań (04.06, 04.07, 04.12) w ramach Priorytetu IV FERS *Spójność społeczna i zdrowie*.

W ramach przewidzianych działań (o których mowa w odpowiedzi na pytanie 2) planuje się wzmacniać potencjał NGO, w szczególności przez podnoszenie kompetencji ich pracowników. Rozwijany będzie także dialog obywatelski przez zwiększenie udziału NGO w procesie stanowienia prawa w obszarach ich działań.

Programem służącym zachęcaniu obywateli do aktywności społecznej jest „Korpus Solidarności – Rządowy Program Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Systematycznego na lata 2018-2030”. Jego celem jest wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez kompleksowe oraz długofalowe wsparcie wolontariuszy, koordynatorów wolontariatu (w tym organizacji placówek, które

reprezentują) oraz otoczenia wolontariatu szczególnie w zakresie rozwijania, a także umacniania wolontariatu systematycznego.

Należy też mieć na uwadze, iż podobnie jak w przypadku ww. programu znacząca część projektów realizowanych w ramach programów wdrażanych przez NIW-CRSO wymienionych w odpowiedzi na pyt.2 ma na celu podnoszenie świadomości obywatelskiej i zachęcanie do udziału w działalności społecznej.

Ad 7.

Jakie kroki podejmuje rząd w celu poprawy współpracy między organizacjami społecznymi a lokalnymi samorządami i instytucjami publicznymi?

Celem poprawy współpracy między organizacjami a administracją publiczną (rządową i samorządową), Minister do spraw Społeczeństwa Obywatelskiego powołała w czerwcu br. 3 grupy robocze z udziałem przedstawicieli organizacji pozarządowych. Są to grupy:

- do spraw uproszczeń prawnych dla NGO,
- partycypacji i dialogu obywatelskiego,
- wolontariatu i aktywizmu.

Ich celem jest wypracowanie propozycji rozwiązań legislacyjnych i dobrych praktyk, które znacząco usprawnią współpracę między organizacjami społecznymi a lokalnymi samorządami i instytucjami publicznymi.

Ad 8.

Jakie są plany rządu dotyczące monitorowania i oceny skuteczności działań na rzecz zwiększenia kapitału społecznego i aktywności obywatelskiej w społeczeństwie?

Zainicjowane zostały prace Międzyresortowego Zespołu ds. opracowania projektu średniookresowej strategii rozwoju kraju, w ramach którego powołana została m.in. grupa robocza ds. obszaru silne i solidarne społeczeństwo. Do zadań grupy będzie należało w szczególności uzgodnienie celu oraz wypracowanie wskaźników

realizacji. Powołana zostanie również grupa, której zadaniem będzie wypracowanie ram finansowych, założeń systemu realizacji i monitorowania śsrk.

Z wyrazami szacunku

w zastępstwie

Ministra do spraw Społeczeństwa Obywatelskiego

Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego

Marek Krawczyk

Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów

/dokument podpisany elektronicznie/

Załącznik:

1) projekt „Sprawozdania z realizacji zadań Komitetu do spraw Pożytku Publicznego za rok kalendarzowy 2023